

TÜRKİSTAN'DA KURULAN İLK TÜRK DEVLETLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Türklerin ilk anayurdu
Türkistan'dır.
Türkistan Türklerin yaşadığı ülke
anlamına gelmektedir.

Türkler **atı ilk evcilleştiren**
milletlerden birisidir. Bu sayede
çok geniş alanlara yayılma imkânı
bulmuşlardır. Bunun yanında
dokumacılık, madencilik ve
tarımla da uğraşmışlardır.

Devlet yönetimi minde **ikili sistem**
kullanılmıştır. Amaç toprakları iki
yönetim bölümüne ayırıp geniş **ülkeyi**
daha kolay yönetmektir. Doğu
idaresinin başında hakan bulunurken
batıda da hanedanın bir üyesi
bulunmaktadır. İkili sistemin olumsuz
yanı **devletin kısa sürede yıkılmasına**
neden olmasdır.

Türkistan, **sert karasal iklimin**
yaşandığı, geniş **bozkırların**
olduğu bir coğrafyadır.
Coğrafyanın özellikleri **bozkır**
kültürünün gelişmesine neden
olmuştur.

Konargöçer hayat şartlarından
dolayı **çadırlarda yaşayan**
Türklerin, en önemli geçim
kaynağı **hayvancılıktır.**
En çok at, sığır ve koyun
yetiştirmişlerdir.

Türklerde askerlik her zaman
önemli olmuş, askerlik bir meslek
olarak görülmemiş, **ordu-millet**
anlayışıyla hareket edilmiştir. Ordu
onlu sisteme göre teşkilatlanmış
olup çoğu **atlı birliklerden**
meydana gelmiştir.

Türklerin sosyal ve ekonomik
yapısı da **bozkır kültürüne** göre
şekillenmiştir. Dolayısıyla burada
yaşayan Türk toplulukları
konargöçer (göçebe) bir yaşam
sürmüşlerdir.

Konargöçerlik, **coğrafi ve**
ekonomik şartlara bağlı olarak
mevsimlere göre yer
değiştirmedir.

Sözlü edebiyat gelişmiştir. Yaşam
biçimlerini anlatan **savlar** (atasözü),
ölenler için söylenen **sagular** (ağıt),
koşuk denilen şiirler ve meşhur
destanları vardır. (Destanlar eski
zamanlarda toplumların başından
geçen olayların abartılı bir şekilde
anlatıldığı edebi eserlerdir.)

TÜRKİSTAN'DA KURULAN İLK TÜRK DEVLETLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Türkler arasında “**Gök Tanrı inancı**” yaygındı. Gök Tanrı inancı **tek tanrılı** bir inanç sistemiydi.

Türkistan'da Türkler **ölümden sonra hayatın devam ettiğine** inanır, bundan dolayı ölen kişi kıymetli eşyalarıyla beraber “**kurgan**” adı verilen mezarlara gömülürdü.

Ölen kişinin arkasından “**yuğ**” adı verilen **cenaze töreni** yapılırdı. Mezarların etrafına ölen kişinin **öldürdüğü düşman sayısı** kadar “**balbal**” dikilirdi.

Töre ile kişi hak ve topluluk menfaatlerinin çatışmasını önleyerek, **toplum düzenini sağlayabilmek**, hükümdarda yüksek yönetici kabiliyeti isteyen bir durumdu.

Hükümdarlar, ülkeyi **töre** denilen **yazısız hukuk kurallarına** göre yönetirlerdi. Devlet yapısında **hukukun üstünlüğü** hâkimdi. Hukuk kuralları ilk kez Uygurlar Dönemi'nde yazılı hâle getirildi

İlk Türklerde hükümdarlar “**han, hakan, kağan** vb.” unvanlarını kullanırlardı. Hakanlar, devleti **yönetme yetkisini Tanrı'dan aldıklarına** inanırlardı, buna da **Kut anlayışı** denirdi.

Önemli meseleler **kurultay**'da (kengeş, toy) görüşülür, son sözü hakan söylerdi. Kurultay bir **danışma meclisiydi**.

Hatun, Hakan'ın eşi olup devlet **yönetiminde söz sahibiydi**. Kurultayda Hakan'ın yanında oturur, Hakan olmadığı zaman **kurultaya başkanlık** ederdi.

Türklerde toplumun en küçük parçası **aile** idi. Aileler birleşip **boy**ları, boylar birleşip **budunu** (kavim), budunlar birleşip **devleti** meydana getirirdi.